

Høyres Studenters justis- og beredskapsprogram

Trygghet i en urolig tid

Rettferdighet og fornuft i møte med morgendagens utfordringer

Kapittel 1: Førende prinsipper

Høyres Studenters justispolitiske grunnsyn

Den politikk som føres i vårt land, må til enhver tid være fast forankret i kristne grunnverdier, i våre kulturelle og nasjonale tradisjoner, og i våre demokratiske institusjoner. Justispolitikkenes overordnede siktemål er å sikre borgernes frihet, ansvar og sikkerhet under disse forutsetninger.

Uten trygghet er frihet en fjern drøm.

De justispolitiske virkemidler og institusjoner skal bidra til å sikre den stabilitet, trygghet og rettssikkerhet som skal til for at borgerne skal kunne leve gode og meningsfulle liv i et velfungerende, liberalt demokrati.

Høyres Studenter ønsker en politikk som setter staten og dens institusjoner i stand til å forsvare dens borgere mot indre og ytre trusler på en troverdig og effektiv måte.

Myndighetenes maktutøvelse må rammes inn av forutberegnelige regler med høyest mulig grad av demokratisk legitimitet. Reglene må selvsagt også binde staten, og gjennom dette forhindre at myndighetene begår overgrep mot borgerne.

Menneskets frihet og verdighet skal respekteres.

Menneskesynet til grunn for politikken er fundert i forståelse av menneskets ukrenkelige egenverdi. Ethvert menneske er i besittelse av en fri vilje. Mennesket er autonomt, noe samfunnet alltid skal respektere og ta høyde for. Vi er dømt til frihet og i stand til godhet, men også ondskap. Myndighetene skal føre en politikk som respekterer menneskets utgangspunkter ved å stille de ansvarlige for sine handlinger.

Høyres Studenter vil stimulere til samarbeid mellom offentlige og private institusjoner til fremme av sosiale formål i justispolitikken. Sivilsamfunnet er en kilde til stor innovasjon, aktivitet og menneskelighet, og skal involveres innen alt fra forebygging til kriminalomsorg.

Videre vil det av hensyn til samfunnets stabilitet og trygghet være nødvendig å legge enkelte begrensninger på menneskets friheter for å sørge for samfunnets og den enkelte borgerens trygghet. Disse begrensningene må likevel foretas med varsomhet, og svare forholdsmessig til det trusselbildet som gjelder.

Høyres Studenter mener at dette grunnsyn danner et godt grunnlag for samling om en politikk som aktivt og målbevisst går inn for å utnytte dagens og framtidens rike muligheter til gagn for hele vårt folk.

Sentrale prinsipper i den norske rettsstaten

Den norske rettsstaten tar, og har lenge tatt, utgangspunkt i noen sentrale prinsipper. Dette har sikret høy grad av tillit til rettsstaten, til statens maktmonopol og til håndheveren av dette. Høyres Studenter er av den oppfatning av at den moderne norske rettsstaten sikrer borgerne frihet og trygghet gjennom tanken om at mennesket er ansvarlig for dens handlinger. I den utstrekning tas det utgangspunkt i at noen handlinger er mer klanderverdige enn andre, og at samfunnet må reagere mot handlinger som oppfattes som klanderverdige. Reaksjonen skal være proporsjonal. Likevel krever et demokratisk samfunn visse retningslinjer, som at ingen skal dømmes uten etter lov, eller straffes uten etter dom. Høyres Studenter vil bevare disse prinsippene.

De senere år har det oppstått diskusjon om norsk forvaltning i tilstrekkelig grad favner om personer som ikke selv identifiserer seg som mann eller kvinne. Høyres Studenter understreker menneskets frihet til å selv velge hvordan en skal uttrykke seg selv og sin identitet. Høyres Studenter vil aldri mene at noen ikke skal kunne bruke merkelapper eller identifikatorer som personen selv mener at best gjenspeiler dens identitet. Likevel må det settes noen rammer for hvordan norsk offentlig forvaltning skal være. Selv om en person kan identifisere seg som binær eller ikke-binær, krever norsk offentlig forvaltning visse markører og identifikatorer som ikke er flytende.

Skillet mellom mann og kvinne bidrar blant annet til en fungerende ekteskapslovgivning, forvaltning av forsvaret, diskrimineringslovgivning og mye mer. Ikke bare vil det stride mot flertallets logiske oppfatning, men det vil også være umåtelig kostbart, å endre på hvilke identitetsmarkører som legges til grunn i forvaltningen. Det som er genetisk bestemt er den mest objektive måten å sortere folk på, i den grad det er hensiktsmessig å gjøre det, som i de nevnte eksempler. Det fremstår som rent symbolsk å skulle innføre en tredje kjønnskategori, som vil være vanskelig å definere. Det vil reise flere spørsmål enn det gir svar på. Og det vil i liten grad bidra til mindre stigmatisering, sett opp mot andre holdningsskapende tiltak som kan gjennomføres. Derfor vil Høyres Studenter beholde dagens to kjønns kategorier: kvinne og mann.

Høyres Studenter vil:

- Bevare legalitetsprinsippet, uskyldspresumsjonen, proporsjonalitetsprinsippet, samt prinsippene om rehabilitering og prevensjon som sentrale utgangspunkter for den norske rettsstaten og strafferettspleien.

- Ikke åpne for bruk av en ny, tredje kjønnskategori i norsk offentlig forvaltning.

Internasjonal rett og rettsliggjøring

De grufulle hendelsene under andre verdenskrig og den sivilisasjonskollaps krigen representerer, tjener som en moderne påminnelse om at enkelte forbrytelser umulig kan aksepteres uavhengig av det nasjonale rettssystemet. Enkelte forbrytelser er så alvorlige og skadelige at de må fordømmes uavhengig av den aktuelle nasjonale rettstilstand. Høyres Studenter er tilhengere av internasjonalt samarbeid og en regelstyrt verdensorden, og ønsker at Norge skal bidra til utvikling av internasjonal rett gjennom internasjonalt samarbeid.

Høyres Studenter vil:

- Sikre en regelstyrt verdensorden, fundert i grunnleggende naturrettslig tenkning om allmenngyldige menneskerettigheter.
- Arbeide for å styrke de politiske menneskerettighetenes stilling i verdenssamfunnet.

Et svært bekymringsverdig utviklingstrekk de siste tiårene er imidlertid den økende grad av rettsliggjøring av samfunnet. Det skyldes at omfanget av rettsregler øker som følge av internasjonaliseringen, men også at politikere lovfester politiske målsettinger for å fremstå handlekraftige. Konsekvensen er at rettighetskamper flyttes fra politikernes bord og over til dommernes.

Avgivelse av myndighet til overnasjonale domstolsorganer har ført til at rettsutvikling på et økende antall rettsområder er flyttet ut av nasjonalstatene. Selv om det har vært viktig for å befeste flere sentrale menneskerettigheter, har det samtidig ført til en svekkelse av nasjonalstatenes politiske handlingsrom og kontroll med rettsutviklingen. Dersom en stat med åpne øyne inntil et visst punkt innrømmer en suverenitetsavståelse er det i seg selv uproblematisk, men dersom ansvaret for den videre rettsutviklingen fraskrives de nasjonale folkevalgte er det svært problematisk.

Vi har de siste årene vært vitne til en utvikling hvor utvidende og dynamiske tolkninger av skjønnsmessig utformede konvensjonsbestemmelser påvirker norsk rett på en måte lovgivende forsamling umulig kunne forutsett på tidspunktet konvensjonen ble inngått. Dette betyr at velgerne ved valg mister muligheten til å påvirke rettsutviklingen. Det skaper et demokratisk underskudd.

Høyres Studenter vil at Norge skal arbeide for en internasjonal rettsorden hvor traktatene i større grad tolkes i tråd med meningsinnholdet den må sies å ha hatt på

inngåelsestidspunktet, og for øvrig arbeide for å motvirke den stadig eskalerende rettsliggjøringen.

Høyres Studenter vil:

- Styrke det norske demokratiet gjennom å sikre norsk suverenitet.
- At norske folkevalgte skal ha hånden på rattet i rettsutviklingen.
- At det norske samfunnet i større grad bør sikre demokratisk kontroll over rettsutvikling knyttet til konvensjoner Norge er tilsluttet.
- Initiere en internasjonal reform som tar sikte på å øke nasjonalstatens skjønnsmargin.
- Beholde forrangsbestemmelsen i menneskerettsloven
- Som hovedregel gjennomføre konvensjoner i norsk lov uten inkorporering.
- At Norge ved inngåelsen av nye internasjonale konvensjoner reserverer seg mot rettsutvikling som skyldes dynamiske tolkninger av bestemmelsene i konvensjonen.
- Ikke akseptere svekkelser av Norges rettigheter etter Svalbardtraktaten.

Konstitusjonelle forhold

Grunnloven og det parlamentariske systemet er fundamentet for den norske statsformen og det politiske systemet. Grunnloven knesetter de viktigste prinsippene for hva Norge er og hvordan Norge skal styres: maktfordelingen mellom Stortinget, regjeringen og domstolene, at vår styreform er et konstitusjonelt monarki og at vårt verdigrunnlag er vår kristne og humanistiske arv. Grunnloven er et levende dokument som må tilpasses tiden vi lever i. Det betyr at bestemmelser som ikke reflekterer samfunnet slik det har utviklet seg, bør endres. Samtidig er det avgjørende at Grunnloven er hevet over dag til dag-politikk og politisk spill, slik at ikke Grunnlovens særlige stilling undergraves og forvitrer.

Høyres Studenter mener det er behov for å styrke regjeringens styringsdyktighet og sørge for en fleksibel adgang til å løse krevende parlamentariske situasjoner. Grunnloven bør derfor endres slik at regjeringen gis adgang til å oppløse Stortinget og skrive ut nyvalg. Et nyvalg bør avholdes relativt tett opptil beslutningen om å oppløse Stortinget. Det nyvalgte Stortinget bør sitte til utløpet av den opprinnelige fireårsperioden. Det bør ikke stilles betingelser til retten til å skrive ut nyvalg.

Høyres Studenter vil:

- Ikke gi regjeringen rett til å oppløse Stortinget eller avholde nyvalg
- At terskelen for å endre Grunnloven fortsatt skal være svært høy.

Særlig om vern av eiendomsretten

Privat eiendomsrett er en forutsetning for personlig frihet. Privat eiendomsrett stimulerer til effektiv og bærekraftig ressursbruk, sikrer borgerne autonomi og selvstendighet, og legger til rette for stabilitet i samfunnet. Selveierdemokratiet er truet av venstresidens nærings- og kapitalfiendtlige politikk. Selveierdemokratiet bidrar til å spre makt og til å motivere borgerne til å yte en ekstra innsats til samfunnets beste. Høyres Studenter vil legge til rette for økt privat eierskap og hegne om den private eiendomsretten.

Høyres Studenter vil:

- Styrke vern av eiendomsinteresser.
- Videreføre de strenge vilkårene for ekspropriasjon som sikrer grunneiers rett til full erstatning.
- Sikre at grunneiere som utsettes for ekspropriasjon reelt sett får full erstatning.
- Styrke norske grunneieres rettigheter til å utnytte egen eiendom ved å oppheve samenes konsultasjonsrett i sameloven.

Kapittel 2: Straff og kriminalitet

Grunnholdning

Straff er en nødvendig reaksjon som staten tilføyer en lovovertreder på grunn av lovovertrædelsen, i den hensikt at vedkommende skal føle det som et onde. En forbryter som har gjort seg skyldig i noe straffverdig bør straffes, og straffen må reflektere alvorligheten i overtrædelsen.

På den enkelte skal straffen som utgangspunkt virke slik at den setter lovovertrederen i stand til å leve et liv som lovlydig samfunnsborger. De andre borgerne skal gjennom trusselen for straff innrette seg etter rettstilstanden. Straffen har altså også en normdannende funksjon, og skal over tid speile og påvirke moralske oppfatninger i samfunnet. Summen av disse, sammenholdt med den allmenne rettsoppfatningen, er i seg selv viktige elementer ved kriminaliseringen av bestemte handlinger.

Dessuten er det et sentralt element ved straffen at den skal bidra til å ansvarliggjøre borgerne. Mennesket har fri vilje og autonomi, og konsekvensen av det er at det må kunne svare for handlinger det foretar seg. Det handler om å ta mennesket og dets essens på alvor. Når et menneske gjør urett mot den andre oppstår det en ubalanse mellom partene, og straffen skal bidra til å utjevne ubalansen som har oppstått. Gjengjeldelseelementet er altså ikke uvesentlig.

Høyres Studenter vil:

- Av hensyn til lovbyteren, den fornærmede og samfunnet for øvrig sikre en straffepolitikk som sørger for rimelig avstraffelse av definerte klanderverdige forhold.

Straffenivå

Den lengste fengselsstraffen som i dag kan idømmes er fastsatt i det enkelte straffebed, men er generelt for straffeloven 21 år, og ikke i noe tilfelle over 30 år. Grensen på 30 år er i dag forbeholdt et par særs grove lovovertrædelser som grove terrorhandlinger. Høyres Studenter mener at andre grove lovovertrædelser som drap, grov voldtekt og grov vold også bør kunne straffes med opptil 30 år i fengsel, og at grove terrorhandlinger bør straffes hardere. I særlig tilfeller der samfunnsvernet tilsier det sikrer forvaringsinstituttet anledningen til lengre frihetsberøvelse, et institutt Høyres Studenter slutter opp om og ønsker videreført.

Videre ønsker Høyres Studenter å begrense bruken av minstestraffer, fordi det fratir dommerne anledningen til å utøve skjønn i straffeutmålingen. Samtidig understreker Høyres Studenter behovet for å bruke hele strafferammen, og ønsker å styrke føringene på en strengere straffutmåling for særlig alvorlig kriminalitet som drap, grov voldtekt og grov vold.

Norge er et av få land som bruker det medisinske prinsipp. Det vil si at vurderingen av straffansvar utelukkende handler om man var utilregnelig i gjerningsøyeblikket, ikke om tilstanden har virket inn på den straffbare handlingen. Flere andre land legger til grunn det psykologiske prinsipp, som innebærer at psykose vil medføre straffansvar med mindre unnvikende sinnstilstand var en direkte årsak til handlingen. Høyres Studenter mener at det i større grad samsvarer med befolkningens rettsfølelse at mennesker blir straffet for åpenbart straffverdige handlinger.

Høyres Studenter vil:

- Øke maksstraffen for drap, grov voldtekt og grov vold til 30 års fengsel.
- Øke maksstraffen for terror til 50 års fengsel.
- Frata dømte terrorister med dobbelt statsborgerskap sitt norske statsborgerskap.
- Opprettholde forvaringsinstituttet.
- Øke strafferammen for seksuelle overgrep og all befatning med og fremstilling av overgrepsmateriale.
- Fjerne foreldelsesfristen for seksuelle overgrep og vold begått mot barn.

- At personer som er dømt for vold og overgrep skal kunne idømmes langvarig kontakt- og besøksforbud overfor offeret.
- Begrense bruken av minstestraffer, men sørge for føringer som gjør at dommerne bruker hele strafferammen i sin skjønnsutøvelse. For særlig alvorlige overtredelser som forsettlig drap, grov voldtekt og grov vold skal skjønnet rammes inn slik at reaksjonene blir strengere.
- Opprettholde muligheten til å fremme sivile krav i straffesaker
- Opprettholde dagens system der straffedømte registreres i et nasjonalt DNA-register. Sletting fra registeret skjer normalt ikke før den registrerte dør, men kan etter en konkret vurdering gjøres dersom dette anses forsvarlig.
- Legge det psykologiske prinsipp til grunn for tilregnelighetsvurderingen.

Kriminell lavalder

Høyres Studenter er opptatt av å sikre politiet anledningen til å drive en effektiv kriminalitetsbekjempelse på vegne av borgerne. En av utfordringene politiet opplever i dagens kriminalitetsbilde er at stadig yngre barn rekrutteres til førstelinjen i kriminell virksomhet fordi de ikke kan straffes. Høyres Studenter mener politiet må sikres sterkere virkemidler enn tilfellet er i dag for å få bukt med disse tendensene, men understreker behovet for å opprettholde en kriminell lavalder forankret i en sammenhengende tilregnelighetstenkning.

Høyres Studenter vil:

- Opprettholde den kriminelle lavalderen på 15 år.
- Sikre politiet tilstrekkelige inngrepshjemler for å få barn under 15 år ut av et kriminelt spor, uten at det de facto blir å anse som straff.

Ungdoms- og gjengkriminalitet

De samme strafferettslige reaksjonene som benyttes overfor voksne, kan i utgangspunktet også benyttes overfor barn. Imidlertid gjør særskilte hensyn seg gjeldende, og i norsk rett behandles lovbrøtere som var under 18 år på handlingstidspunktet, vesentlig mildere enn lovbrøtere over 18 år.

Ungdomsoppfølging og ungdomsstraff bygger på prinsippene om gjenopprettende prosess, og ungdomsstraff- og oppfølging gjennomføres i konfliktrådet. Reaksjonen er et alternativ til fengselsstraff og de strengeste samfunnsstraffene. Ungdomsstraff kan vare i inntil tre år, og kan ved brudd på vilkår medføre ubetinget fengsel. Både ungdomsoppfølging og ungdomsstraff forutsetter at ungdommen har et

oppfølgingsbehov, og at ungdommen samtykker til reaksjonen. Målet er å hjelpe ungdommen til et liv uten kriminalitet.

Høyres Studenter vil:

- Videreutvikle og styrke ordningen med ungdomsstraff og ungdomsoppfølging.
- Sikre at barn så langt det lar seg gjøre ikke skal sitte i fengsel, men for enkelte vil innsettelse i fengsel være særlig påkrevd.
- Styrke oppfølgingen av unge innsatte med formål om å innføre effektive virkemidler for å forebygge ny kriminalitet.
- Styrke ordningen med bruk av samfunnsstraff samt oppfølgingen av unge lovbrøttere som avtjener den.
- Utvide adgangen til bruk av strengere virkemidler overfor ungdom med stor risiko for å skade andre mennesker og/eller øvrige beskyttelsesverdige interesser.
- Sikre gode verktøy for å bryte opp kriminelle miljøer i de tilfeller hvor det viser seg nødvendig å få bukt med negativ innflytelse. Geografisk flytting, forbud mot opphold på gitte steder og liknende tiltak kan være aktuelt.
- Sikre lærere, sosialarbeidere og andre som forholder seg til barn anledning til å varsle om kriminelle forhold og lignende uavhengig av taushetsplikt.

Norge opplever et økende problem med gjengkriminalitet, og når vi ser hen til våre naboland skjer det en bekymringsfull utvikling som vi ikke ønsker å se i Norge. Høyres Studenter vil sikre myndighetene de nødvendige inngrepshjempler og verktøy for å få bukt med gjengkriminaliteten. Dette innebærer blant annet strengere reaksjoner og mer effektiv domstolsbehandling.

Høyres Studenter vil:

- Skjerpe straffereaksjonene for ulovlig våpenbesittelse i kombinasjon med innføringen av våpenamnestier.
- Innføre en strengere praksis for permisjon for innsatte i de tilfellene det representerer en risiko for fornærmede og/eller vitale samfunnsinteresser.
- Som hovedregel ha praksis med fotlenke ved alle permisjoner for personer som soner for volds- og seksuallovbrudd.
- Innføre en omvendt voldsalarm for kriminelle gjengmedlemmer.
- Hjemle skjerpede straffer for gjengkriminelle i straffeloven, og innføre hurtigspor i domstolene for å sikre prioritering av saker hvor gjenkriminelle er tiltalt.
- Gjennomføre de nødvendige lovendringer for å øke politi- og påtalemyndighetens anledning til å inndra formuesobjekter som er tilegnet gjennom kriminelle handlinger, både gjennom sivilrettslig inndragning og i straffesaker.
- Innføre et nasjonalt tiggeforbud

Utvalgte straffebestemmelser

Seksuallovbrudd

Seksuelle overgrep og voldtekt er noe av det verste et menneske kan utføre mot et annet. Det er godt dokumentert at seksuelle overgrep kan medføre livsvarige skader og plager, og Høyres Studenter anser det for å være en av de groveste fysiske krenkelsene et menneske kan gjøre overfor et annet. Vi er opptatt av å sikre at enhver person som forgriper seg på en annen får en passende og forholdsmessig straffereaksjon. Dette gjelder for alle typer seksuelle overgrep, enten det skjer fysisk eller over digitale flater. Høyres Studenter erkjenner at datagenerering av overgrepsmateriale og besittelse av dette kan medføre at det begås fysiske overgrep, og vil derfor kriminalisere dette.

Høyres studenter vil:

- Gjennomføre Straffelovrådets forslag til endring av straffeloven § 291 for å sikre at alle former for voldtekt er straffbare og dømmes i tråd med grad av handlingens klanderverdighet.
- Sørge for kriminalisering av datagenerert overgrepsmateriale.

Prostitusjon og hallikvirksomhet

Hallikvirksomhet er ofte knyttet til annen alvorlig kriminalitet. Ofrene for dette, de som prostituerer seg, er ofte sårbare og ikke i stand til å komme seg ut av virksomheten. Det strider mot rettsfølelsen å tillate personer å drive med salg av andre personers kropp og seksualitet, særlig når dette sjelden reelt sett er frivillig. Høyres Studenter vil styrke vernet av prostituerte og sørge for at de får nødvendig rettsvern, men opprettholde forbud mot å drive med hallikvirksomhet, samt å kjøpe seksuelle tjenester.

Høyres Studenter vil:

- Opprettholde forbud mot kjøp av seksuelle tjenester.
- Opprettholde forbud mot hallikvirksomhet.
- Opprettholde forbud mot kunngjøring, formidling og annen annonsering av prostitusjon.
- Arbeide for at personer som selger seksuelle tjenester får et tilstrekkelig rettsvern.

Narkotika

Den opprinnelige intensjonen i Solberg-regjeringens rusreform var god: Regjeringen ønsket å sikre tungt rusavhengige personer nødvendig og tilstrekkelig helsehjelp, men ikke avkriminalisere såkalt "hobbybruk" av narkotiske stoffer. Rettsutviklingen siden

rusreformen opprinnelig ble introdusert, har etter vårt syn sklidd ut. Slik hobbybruk av rusmidler er nå nærmest avkriminalisert, og politiet mangler de nødvendige virkemidlene for å hjelpe unge ut av rusmiljøer og stanse deres "ruskarriere". Høyres Studenter erkjenner og understreker tungt rusavhengige sitt behov for helsehjelp, og anser det heller ikke som hensiktsmessig å straffeforfølge disse. Vi er derimot svært opptatt av at ingen unge personer skal begynne å ruse seg, og havne i et spor der rusmidlene blir tyngre og bruken blir større. Dette fordrer at politiet kan gripe inn overfor såkalte "hobbybrukere", som typisk er unge personer som ikke ennå kan få merkelappen "tungt rusavhengig".

Høyres Studenter vil:

- Innføre forslaget til rusreform fra 2021
- Gjeninnføre alle inngrepshjemler politiet har behov for, for å effektivt kunne avdekke, etterforske og straffeforfølge narkotikakriminalitet.
- Øke bruken av ruskontrakter og andre forpliktende oppfølgingstiltak for ungdom som bruker narkotika ved betinget påtaleunntatelse med vilkår.
- Gi politiet adgang til å foreta rustester ved hjelp av spyttprøver ved mistanke om at personen er påvirket av narkotiske stoffer.
- Sikre at rusavhengige under 18 får tilstrekkelig hjelp

Undertrykkende symboler i det offentlige rom

Hijab, nikab og burka er klesplagg som dekker hodet og deler av ansiktet, og som kun bæres av kvinner og jenter som kommer fra et islamsk miljø. Høyres Studenter anerkjenner voksne kvinners rett og frihet til å være de plagg en selv ønsker, men mener at barn ikke er i stand til å overveie det faktisk betyr å bære et slikt plagg.

Hensikten bak hijabens bruk er å dekke til deler av jentens kropp, av hensyn til menn. Dette er undertrykkende, enten det er den uttalte intensjonen ved plaggets bruk eller ikke. Hva foreldre velger å innføre av regler i sine private hjem tilligger det ikke politikere å blande seg i, men barn i Norge bør ikke kunne tvinges til å bruke slike undertrykkende plagg i det offentlige rom. Forbud mot hijab for barn under 13 år sikrer at barn ikke blir pålagt eller presset til å bruke et religiøst symbol før de er i stand til å ta en informert og selvstendig beslutning om sin egen tro og identitet. Ved fylte 13 år er barn i bedre stand til å gjøre nettopp det.

Kvinner bør derimot aldri kunne pålegges å skjule hele eller deler av ansiktet sitt, og Høyres Studenter vil derfor forby bruk av slike plagg i det offentlige rom, uansett alder. Det er undertrykkende og i veien for kommunikasjon og sosial samhandling.

Med unntak for offentlige tjenestepersoner hvis arbeidsoppgave er å fungere som en religiøs rådgiver, eksempelvis tros- og livssynskorpset i Forsvaret og studentimamer, vil Høyres Studenter forby offentlige tjenestemenn å bære slike undertrykkende plagg. Dette er av hensyn til tillit, nøytralitet og inkludering.

Høyres Studenter vil:

- Forby bruk av nikab, burka og andre plagg som skjuler hele eller deler av ansiktet i det offentlige rom.
- Forby bruk av religiøse og synlige symbolske plagg for politibetjenter i tjeneste.

Hatefulle ytringer - straffeloven § 185

Høyres Studenter ønsker en fri og åpen samfunnsdebatt, med stor takhøyde for provoserende, kontroversielle og utfordrende ytringer. Begrensning av hvilke ytringer som skal være tillatt i et liberalt demokrati er i seg selv prinsipielt betenkelig. Rettslige termer som "hånlig", "krenkende", "hatefull" og "trakasserende" er vage og vanskelig å bedømme rekkevidden av. Det kan føre til at personer sensurerer seg selv i frykt for straffansvar, med den følge at potensielt lovlige og konstruktive ytringer ekskluderes fra samfunnsdebatten. Selv om Høyres Studenter anerkjenner at visse grupper eller kjennetegn er særlig utsatt for hat og forfølgelse, mener vi at et eventuelt straffansvar for grov diskriminering og trakassering bør hjemles i særlover som likestillings- og diskrimineringsloven. Et generelt forbud mot hatefulle ytringer i straffeloven innebærer etter Høyres Studenters oppfatning en for stor begrensning av ytringsfriheten.

Høyres Studenter vil:

- Nøye vurdere formuleringen og plasseringen av straffeloven § 185 for å sikre at den reflekterer dagens samfunnsmessige utfordringer og behovet for å beskytte enkeltindivider mot hatprat og diskriminering.
- Understreke viktigheten av forebyggende tiltak og opplysningsarbeid for å bekjempe hatprat og fremme toleranse og respekt. Dette kan omfatte økt satsing på holdningsskapende arbeid i skoler og utdanningsinstitusjoner.

ID-tyveri

ID-tyveri er blant de lovbruddene nordmenn er mest redd for, viser politiets undersøkelser. 35 prosent oppgir at de er mest bekymret for svindel eller bedrageri på nett, og 29 prosent sier de frykter identitetstyveri. Høyres Studenter erkjenner alvor og voksende omfang av ID-tyveri, som utgjør en betydelig trussel mot borgernes personvern og økonomiske sikkerhet. Vi er forpliktet til å handle proaktivt for å beskytte våre

innbyggere mot denne formen for kriminalitet og sikre at de kan føle seg trygge i sine digitale og fysiske interaksjoner.

Høyre Studenter vil:

- Fremme samarbeidet mellom offentlige myndigheter, finansinstitusjoner, IT-sektoren og frivillige organisasjoner for å utvikle og implementere helhetlige strategier for å bekjempe ID-tyveri. Dette vil inkludere utveksling av informasjon, beste praksis og teknologiske løsninger.
- Vurdere og om nødvendig styrke lovgivningen for å gjøre det lettere å etterforske og straffeforfølge ID-tyveri. Dette kan omfatte innføring av strengere straffer for gjerningspersoner og tiltak for å bedre beskytte ofrenes rettigheter og økonomiske interesser.
- Sikre at ofre for ID-tyveri får tilstrekkelig støtte og assistanse, både juridisk og psykologisk. Dette inkluderer tilgang til rådgivningstjenester, økonomisk kompensasjon der det er relevant, og hjelp til å gjenopprette sin identitet og økonomiske situasjon.
- Investere i og fremme utviklingen av innovative teknologiske løsninger som kan bidra til å forhindre og oppdage ID-tyveri, for eksempel biometriske identifikasjonssystemer og avansert krypteringsteknologi.

Vold og overgrep mot særlig sårbare grupper

Høyres Studenter erkjenner den alvorlige problematikken knyttet til vold og overgrep mot særlig sårbare grupper, herunder eldre og barn. Det foreligger et tydelig behov for konkrete tiltak for å beskytte våre eldre og sikre dem verdige levekår og respekt for deres menneskerettigheter. Høyres Studenter forplikter seg til å ta konkrete og målrettede skritt for å beskytte eldre mot vold og overgrep. Vi vil arbeide for å sikre at alle eldre får den omsorgen og beskyttelsen de fortjener, og at ingen blir overlatt til å lide i stillhet. Sammen med relevante aktører og det norske samfunnet som helhet, vil vi jobbe for å skape et tryggere og mer omsorgsfullt miljø for våre eldre.

Det er avgjørende å sikre at relevante instanser er tilstrekkelig rustet til å ivareta barn som er utsatt for vold og overgrep. Økt kompetanse vil bidra til tidlig intervensjon og bedre beskyttelse av barn som er i faresonen. Innføring av nødvendige inngrepshjemler for myndighetene er essensielt for å kunne gripe inn effektivt og beskytte barn som er utsatt for vold og overgrep. Dette kan omfatte hjemler som gir myndighetene mulighet til å gripe inn og plassere barn i trygge omgivelser når det er nødvendig, selv om det kan være i strid med foreldrenes ønske. Ved å innføre slike hjemler, kan man raskere og mer effektivt handle til barnets beste, også der foreldrenes omsorgsevne er svekket.

Ved å styrke barnevernets mandat, sikre god samhandling med politiet og gi dem nødvendige verktøy, kan vi bedre sikre at barn blir godt nok ivaretatt når de har blitt utsatt for vold og overgrep.

Høyres Studenter vil:

- Intensivere arbeidet med å styrke beskyttelsestiltakene for eldre som utsettes for vold og overgrep. Dette inkluderer å opprette eller styrke eksisterende systemer for å identifisere, rapportere og håndtere tilfeller av vold og overgrep mot eldre.
- Prioritere kompetanseheving og opplæring for helsepersonell, omsorgsarbeidere og andre relevante aktører som jobber med eldre. Dette inkluderer opplæring i å identifisere tegn på vold og overgrep, samt hvordan man håndterer slike situasjoner på en sensitiv og effektiv måte.
- Arbeide for å styrke lovverket for å bedre beskytte eldre mot vold og overgrep. Dette kan inkludere innføring av strengere straffer for overgripere og bedre rettslig beskyttelse for eldre som utsettes for slik kriminalitet.
- Sikre at barnevernet og andre relevante instanser er godt nok rustet til å ivareta barns interesser i møte med vold og overgrep. Dette inkluderer å styrke kompetansen, innføre nødvendige inngrepshjemler og legge større vekt på hensyn til barnets beste opp mot andre hensyn.

Kapittel 3: Innvandring og integrering

Overordnede mål for innvandrings- og integreringspolitikken

Ingen skal måtte bo i områder hvor grunnleggende rettigheter til liv og frihet trues. Norge er et trygt og rikt land, med evne til å hjelpe personer på flukt. Asylinnvandring medbringer utfordringer, som øker med omfanget av slik innvandring, og det er grenser for hvor mange vi kan ta imot, uansett behovene der ute. Den norske velferdsmodellen må stå som et styrende hensyn for vår innvandrings- og integreringspolitikk. Dette innebærer en streng, rettferdig og ansvarlig innvandringspolitikk. Høyres Studenter vil sikre en innvandrings- og integreringspolitikk som er bærekraftig fra et økonomisk, kulturelt, demografisk, sosialt, humanitært og sikkerhetspolitisk perspektiv.

Mennesker har alltid flyttet på seg, men en statlig initiert masseinnvandring som vi har sett de siste tiårene er noe nytt. Politikken har vist seg å medføre store utfordringer, både nasjonalt og internasjonalt. Høyres Studenter er av den oppfatning at alle mennesker er like mye verdt. Alle mennesker skal behandles med respekt, men alle mennesker kan ikke bosette seg i Norge.

Måten velferdsstaten er utformet på gjør at bredest mulig tilslutning og deltakelse er en forutsetning for bærekraften i systemet. Vi opplever store integreringsutfordringer som presser både statsfinansene og stabiliteten i det norske samfunnet. Ofte er språkbarrierer, lite utdanning og annen formell kompetanse hindre som vanskeliggjør full integrasjon i det norske samfunnet. Brochmann-utvalgene og annen forskning viser at masseinnvandringen representerer en enorm kostnad for Norge, et nivå som over tid verken er sosialt, kulturelt eller økonomisk bærekraftig.

Dessuten betyr raske og større endringer av homogeniteten i befolkningen en økt risiko for ustabilitet.

Konsekvensene av disse forholdene er etter Høyres Studenters oppfatning at det er på høy tid å redusere norsk asylinnvandringen betydelig. Det må føres en bærekraftig politikk over tid som tilsier at ikke ambisjonene for innvandring er større enn vi klarer å følge opp i form av vellykket integrering.

Høyres studenter vil:

- Understreke Norges ansvar for å hjelpe mennesker i nød
- Arbeide for en helhetlig reform av asylinstituttet slik at dens opprinnelige innretning legges til grunn.
- Anerkjennelse at det er grenser for hvor mange Norge kan ta imot.
- Føre en rettferdig, restriktiv og ansvarlig innvandrings- og integreringspolitikk
- Ha den norske velferdsmodellen som styrende utgangspunkt for vår kapasitet og evne.
- Motarbeide utbredelsen av parallellsamfunn.

Innvandring

Mens innvandring kan være et gode, representerer det også store utfordringer når det ikke gjøres riktig. Vi opplever store utfordringer knyttet til integrering, blant annet grunnet store kulturelle forskjeller. Ofte er også språkbarrierer, lite utdanning og annen formell kompetanse hindre som vanskeliggjør full integrasjon i det norske samfunnet.

Brochmann-utvalgene og annen forskning viser at masseinnvandringen representerer en enorm kostnad for Norge. Dessuten betyr raske og større endringer av homogeniteten i befolkningen en økt risiko for ustabilitet. Det er dokumentert at høy innvandring har ført til høyere kriminalitet. Konsekvensene av disse forholdene er etter Høyres Studenters oppfatning at det er på høy tid å redusere asylinnvandringen betydelig.

Høyres Studenter vil:

- Kraftig redusere norsk asylinnvandring og antall kvoteflyktninger. Hovedregelen skal være hjelp i nærområdene der effekten av norsk innsats er størst og hjelper flest mennesker.
- Arbeide internasjonalt for å bekjempe årsaker til at mennesker legger ut på flukt.
- Ta et felles-europeisk initiativ til å opprette regionale flyktningmottak i Midtøsten og Nord-Afrika finansiert av de europeiske statene.
- Styrke det europeiske samarbeidet for å sikre den felles europeiske yttergrensen. Norge bør eksempelvis bistå landene i Schengen-området med personell, båter, blokkeringer og liknende.
- Prioritere de kvoteflyktningene som enklest lar seg integrere, etter kanadisk praksis.
- Tilbakekalle flyktningstatus og sørge for retur til hjemlandet når grunnlaget for opphold bortfaller.
- At rett til permanent opphold i større grad enn i dag knyttes til vilje og evne til integrering, herunder vektlegge arbeidstilknytning og språk.
- Anse ankomstallene som en helhet. Dersom flere asylsøkere innvilges opphold, må dette tilsi færre kvoteflyktninger. Kvoteflyktninger skal i utgangspunktet foretrekkes.
- Øke antall år som kreves med midlertidig tillatelse før man kan søke om permanent oppholdstillatelse til 5 år, med mulighet til å opptjene permanent opphold raskere ved dokumenterte språkferdigheter, fullført utdanning, og/eller arbeidsinntekt.
- Å bruke bistandsmidlene på effektive stabiliserende prosjekter, slik at færrest mulig mennesker må flykte fra sine hjem.
- Ha DNA-testing av alle som søker om familiegjeningforening.
- Forby søskenbarnekteskap og tremenningekteskap
- Skjerpe tilknytningskravet for familieetablering, dersom familien kan leve sammen i et annet trygt land som de har sterkere tilknytning til.
- Sørge for å returnere alle som blir dømt for en straffbar handling med strafferamme på over 1 år
- Holde ankomstallene lave gjennom å kommunisere tydelig at det stilles strenge krav til opphold i Norge. De som får avslag, skal returneres raskt og effektivt.
- Inngå avtaler om behandling av asylsøknader i tredjeland etter modell fra Danmark og Storbritannia
- Strengt og effektivt straffeforfølge organisasjoner og mennesker som bidrar til ulovlig migrasjon og menneskesmugling
- Opprettholde en streng praksis med utsending dersom det er gitt feilinformasjon ved adkomst.
- Gi kommuner adgang til å reservere seg mot mottak av flyktninger.

- Føre en svært restriktiv politikk knyttet til familieegjenforeninger.
- At asylsøkere som returnerer til opprinnelseslandet de har flyktet fra mister sin rett til asyl i Norge.
- Sikre raske og effektive behandlingsprosesser i asylsøknader

Integrering

Høyres Studenter er tilhengere av et inkluderende nasjonalt fellesskap. Det er fullt mulig å bli norsk selv om man ikke er født i Norge. Vi må legge til rette for at alle nyankomne tilslutter seg små og store fellesskap i det norske samfunnet. Språk og kultur er utgangspunktet for det norske fellesskapet. Tilslutningen må være frivillig, men staten Norge og dens institusjoner må aktivt legge til rette for bredest mulig tilslutning gjennom å fremme en inkluderende majoritetskultur. Det skal være åpning for selvstendighet og særegenheter, men enkelte kjerneverdier er ufravikelige. Norske tradisjoner, verdier og normer legges til grunn som fellesskapets grunnmur.

Høyres studenter vil:

- Arbeide for et inkluderende fellesskap basert på frivillig tilslutning, med en vidtfavnende majoritetskultur fremmet og styrket av norske institusjoner.

Vellykket integrering er avgjørende for å redusere økende ulikheter i samfunnet, og sikre et trygt og godt samfunn. At foreldre er i arbeid, er en sentral faktor i kampen mot barnefattigdom. Samtidig bidrar deltagelse i arbeidslivet til å sikre et bærekraftig samfunn, både økonomisk og sosialt. Ved å tilby flyktninger gode arbeidsmuligheter som oppmuntrer til selvstendighet, fremmer vi integreringen i det norske samfunnet og bekjemper samtidig fattigdom. Vi må stille rimelige krav innenfor klare rammer.

Vi opplever store utfordringer knyttet til integrering, blant annet grunnet store kulturelle forskjeller. Ofte er også språkbarrierer, lite utdanning og annen formell kompetanse hindre som vanskeliggjør full integrasjon i det norske samfunnet. Det er derfor viktig at den samlede innvandringen ikke er større enn hva samfunnet kan håndtere. Vi må ha et bevisst forhold til vår evne til å sikre en ansvarlig og god integrering. Dette fordrer en streng, men likevel ansvarlig, innvandringspolitikk.

Å stille krav er å bry seg. Verken innvandrere eller samfunnet for øvrig er tjent med svak integrering. Velferdspolitikken må i større grad innrettes mot oppbygging av kompetanse, ferdigheter og forutsetninger for deltagelse som kan jevne ut forskjeller i livssjanser og bidra til integrering. Sosiale overføringer bør utformes med sikte på å styrke mottakernes langsiktige evne til å klare seg i samfunnslivet.

Den norske velferdsmodellen er både en ressurs og et problem når det gjelder integrasjon av innvandrere. Modellen er sårbar overfor høy innvandring av voksne mennesker med lave kvalifikasjoner. Samtidig bidrar relativt liten økonomisk ulikhet og et godt utdanningssystem til høy mobilitet blant etterkommere av innvandrere. Innvandring som svekker offentlige finanser, vil forsterke de utfordringene som følger av befolkningsaldring og lavere oljeinntekter. Dette understreker hvor viktig det er å øke sysselsettingen for grupper som så langt har hatt en forholdsvis svak tilknytning til arbeidsmarkedet.

Brochmann-utvalget understreker at to forhold er avgjørende for å lykkes: Omfanget av innvandringen må stå i forhold til absorberingskapasiteten i arbeidsliv og velferdssystem, og nykommere må inkluderes på de sentrale arenaene i samfunnet. Høyres Studenter mener at dette må være styrende hensyn for norsk integreringspolitikk.

Høyres Studenter vil:

- At det innføres bosettingsstopp for flyktninger i kommuner eller bydeler der innvandrere utgjør mer enn en bestemt andel av befolkningen. Maks grensen skal holdes lav og fastsettes ut fra hensyn til effektiv integrering.
- Ha som mål å fordele flyktninger i hele landet, og ta hensyn til kommunenes kapasitet.
- Fortsette med introduksjons- og språkkurs hvor man får opplæring i det norske samfunnet og våre verdier.
- Legge til rette for at nyankomne integreres i lokalsamfunnet.
- Oppnevne et Brochmann 3-utvalg med særlig fokus på sysselsetting, som er den fremste integreringsarenaen vi har.
- Legge til rette for at sivilsamfunnet kan bidra til at nyankomne lærer norsk og blir en del av det norske samfunnet.
- Styrke innsatsen for å bedre nyankomnes mulighet til å lykkes i det norske arbeidsmarkedet.
- Utvikle klare nasjonale retningslinjer for hva myndighetene skal gjøre når kulturelle eller religiøse praksiser står i veien for god integrasjon.
- Markere tydeligere forventninger til innvandrere når det gjelder støtte til demokrati, likestilling og barns rettigheter, samt til at de deltar i arbeidsliv og sivilsamfunn.
- Arbeide for at flyktninger med medbrakt utdanning får komplette den med norsk utdanning.
- At tiltak som bidrar til aktivisering og fremmer integrering på sikt, kan starte allerede i asylmottakene for å utnytte ventetiden og motvirke passivering.
- Justere kriteriene for bosetting i retning med større vekt på lokalt og regionalt arbeidsmarked.

- I større grad bruke de mulighetene som ligger i lovverket til å bruke betingelser og sanksjoner for aktivisering av stønadsmottakere.
- Trekk i offentlige ytelser om manglende oppmøte og vilje til å lære seg språket.
- At flyktninger hovedsakelig kun kan motta sosiale ytelser i bosettingskommunen de første ti årene i Norge

Negativ sosial kontroll

Negativ sosial kontroll, tvangsekteskap og vold i nære relasjoner er alle barrierer for full integrering. Disse handlingene hindrer individer i å ta selvstendige valg i deres liv og fremtid, noe som inkluderer å bestemme over egen kropp, seksualitet, identitet, økonomi, religion, klær, fritidsaktiviteter og arbeid.

Ifølge undersøkelser fra Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress, kommer det frem at 1 av 10 norske kvinner oppgir at de er blitt utsatt for «alvorlig fysisk vold» av partner eller ekspartner, mens rundt 2% av menn sier det samme. Resultatene fra undersøkelsen kan tyde på at omfanget av alvorlig fysisk vold og voldtekt har økt de siste ti årene. Det anslås at mellom 75 000 til 150 000 personer årlig blir utsatt for denne type vold.

Høyre Studenter mener at forebygging av negativ sosial kontroll, kjønnslemlestelse og tvangsekteskap er avgjørende for å sikre god integrering av innvandrere. Ved å bekjempe disse praksisene kan vi sikre at alle individer har muligheten til å uttrykke seg fritt, ta uavhengige valg og delta fullt ut i samfunnet.

En omfattende tilnærming kan bidra til å skape et mer inkluderende samfunn, der alle individer, uavhengig av deres bakgrunn, har frihet til å uttrykke seg og ta selvstendige valg om deres liv og fremtid. Dette er et avgjørende skritt mot full integrering.

Høyre Studenter vil at:

- En lavterskel meklingsinstans innføres for konflikter mellom foreldre og barn ved vold og negativ sosial kontroll.
- Æresmotiv tas inn som et ytterligere straffeskjerpene moment i straffesaker.
- Hjelpetilbudet for de som enten har vært utsatt for vold i nære relasjoner og/eller negativ sosial kontroll, eller som har utøvd dette, styrkes.

- Eget lavterskel behandlingstilbud for voldsutøvere styrkes og videreutvikles.
- Definisjonen av negativ sosial kontroll klargjøres i lovverket for å sikre et godt rettsvern for de utsatte.
- Skolene tar større ansvar for å informere om rettigheter og muligheter rundt tvangsekteskap, herunder en forbedret rådgivningstjeneste.
- Sosialkontorenes rolle i forhold til ungdom over 18 år som blir utsatt for tvangsekteskap, avklares.

Kapittel 4: Politiet og påtalemyndigheten

Politiet

Politiet er håndhever av statens maktmonopol, og en av de viktigste institusjonene i justissektoren. Politiet skal bevare befolkningens trygghet, gjennom forebygging, etterforskning og forfølgning av kriminalitet. Det er nødvendig at Politiet er rustet for å håndtere denne oppgaven. Høyres Studenter vil prioritere Politiet, og sikre Politiet alle nødvendige virkemidler for å kunne trygge den norske befolkningen.

Høyres Studenter vil:

- Øke bevilgningene til Politiet for å sikre at alle politidistrikt når målet om 2 politifolk per 1000 innbygger og krav til responstid.
- Styrke politiets forebyggende arbeid.
- Videreføre bruk av punktbevæpning på sårbare steder etter risiko- og sårbarhetsanalyser, og innføre fremskutt lagring på kropp.
- Sikre politiet anledning til å registrere og lagre opplysninger dersom hensikten er å forhindre eller avverge kriminalitet.
- Tillate at Politiets sikkerhetstjeneste (PST) lagrer materiale fra åpne kilder i 15 år, med mulighet for forlengelse ved dokumentert behov.
- Opprettholde dagens system der straffedømte registreres i et nasjonalt DNA-register.
- Sørge for at alle som skal arbeide med barn og unge fremviser utvidet og utfyllende politiattest fra dag en.
- Se på hvordan opptakssystemet til politiutdanningen kan endres slik at karaktersnitt får mindre betydning sett opp mot andre ønskelige kvalifikasjoner og egenskaper.
- Innføre permanent bruk av video på uniformerte politibetjenter

Påtalemyndigheten

Påtalemyndigheten som institusjon skal sikre at straffbare forhold påtales og ippetføres. Påtalemyndigheten trenger større ressurser og videre hjemler til å utføre sine oppgaver.

Høyres Studenter vil:

- Styrke påtalemyndigheten ved å ansette flere politijurister.
- Øke bruk av omvendt voldsalarm, også som et straffeprosessuelt virkemiddel.
- Gjennomføre nødvendige lovendringer for å sikre muligheten til å ilegge omvendt voldsalarm, også der overtredelsen er begått av en person som var ansett for å være utilregnelig, herunder ved dom for tvungent psykisk helsevern.

Kapittel 5: Rettsstaten

Advokatbistand

Høyres Studenter erkjenner den kritiske situasjonen knyttet til rettshjelpssatsen for offentlige forsvareropdrag, som utgjør en trussel mot rettssikkerheten og tilgangen til rettferdig rettsprosess for sårbare borgere. Vi vil sikre en bærekraftig og rettferdig rettshjelpsordning. Høyres Studenter forplikter seg til å arbeide for en rettshjelpsordning som sikrer tilstrekkelig kompensasjon til advokater som utfører offentlige forsvareropdrag, samtidig som den opprettholder rettssikkerheten og tilgangen til en rettferdig rettsprosess for alle borgere.

Høyres Studenter vil:

- Arbeide for å øke rettshjelpssatsen for offentlige forsvareropdrag, slik at den bedre gjenspeiler advokaters arbeidsinnsats og kostnader knyttet til å utføre slike oppdrag
- Vurdere muligheten for å innføre en differensiert kompensasjonsordning basert på kompleksiteten og alvorlighetsgraden av de enkelte forsvareropdragene. Dette vil bidra til å sikre at advokater som tar på seg mer krevende saker, blir tilstrekkelig kompensert for sitt arbeid.
- Vurdere muligheten for å innføre en differensiert kompensasjonsordning basert på advokatens ansiennitet og erfaring.

- Fremme tiltak for å styrke faglig utvikling og kompetanseheving blant advokater som arbeider med offentlige forsvareropdrag, slik at de kan tilby best mulig juridisk bistand til sine klienter og opprettholde høy kvalitet i rettssystemet.
- Følge Salærårets anbefaling om å legge satsen for offentlige forsvareropdrag på 1385 kroner per time for 2023, og deretter oppjustere den årlig i samsvar med konsumprisindeksen. Dette vil bidra til å sikre at kompensasjonen for offentlige forsvareropdrag forblir rettferdig og i tråd med økonomiske endringer over tid.

Fri rettshjelp

For å verne om den individuelle borgerens rettssikkerhet er det fundamentalt å sikre at de besitter tilstrekkelig forståelse om sine juridiske rettigheter og plikter. Tilgang til fri rettshjelp er kritisk for å opprettholde en rettferdig rettsstat, idet det tilbyr nødvendig juridisk forståelse til personer uten økonomiske midler til å ivareta egne rettigheter i møte med rettsvesenet. Høyres Studenter erkjenner betydningen av tilgang til fri rettshjelp og vil styrke denne ordningen, et tiltak som vil sikre reell rettssikkerhet for enhver borger i møte med rettsvesenet. Dette vil øke tilliten til det norske rettssystemet i samfunnet som helhet.

Høyres studenter vil:

- Vurdere muligheten for å utvide ordningen med fri rettshjelp til flere rettsområder.
- Øke og inflasjonsjustere inntekts- og formuesgrensen for fri rettshjelp.
- Det er mottakers reelle betalingsevne som skal være grunnlaget for beregningen av hvem som skal motta fri rettshjelp.
- Etablere en landsdekkende førstelinjetjeneste for rettshjelp. Dette vil bidra til tilstrekkelig kapasitet og faglig forsvarlig rettshjelp.

Domstolene

Dommere - den tredje statsmakt

Prinsippet om domstolenes uavhengighet, som sine røtter i Grunnloven fra 1814, har blitt aktuelt i forbindelse med økende bekymring for politisk innblanding i rettsvesenet i flere europeiske land. Å modernisere Grunnlovens bestemmelser om domstolene er nødvendig for å sikre deres integritet og funksjonsevne, selv i endrede politiske landskap.

Domstolskommisjonen har foreslått flere grunnlovsendringer for å styrke domstolenes stilling. Dette handler ikke om å gi domstolene større makt enn de allerede har, men å sikre at domstolene kan utøve sin virksomhet uten innblanding fra de andre statsmakter, noe dagens Grunnlov faktisk ikke gjør. Høyres Studenter vil følge opp disse anbefalingene. Dette inkluderer å synliggjøre domstolshierarkiet og fastsette et øvre antall dommere i Høyesterett. Videre anbefales det å forankre utnevnesprosessen for dommere i Grunnloven for å sikre uavhengighet i valg av kvalifiserte kandidater. Dommeres stillingsvern og en uavhengig administrasjon av domstolene bør også grunnlovsfestes for å beskytte mot politisk innblanding og sikre en effektiv og rettferdig rettspleie. Disse endringene vil styrke domstolenes rolle som den tredje statsmakt og sikre deres integritet i møte med fremtidige utfordringer.

Høyres Studenter vil:

- Grunnlovsfeste en øvre grense for antall høyesterettsdommere på 22 dommere inkludert justitiarius.
- Grunnlovsfeste regjeringens plikt til å innhente innstilling fra et uavhengig råd ved dommerutnevnelser.
- Regulere dommeres stillingsvern og vern mot forflytning i Grunnloven, herunder grunnlovsfeste en aldersgrense på 70 år for dommere i tingretten, lagmannsretten og Høyesterett.
- Grunnlovsfeste et prinsipp om at statens myndigheter skal sikre en uavhengig administrasjon av domstolene. Prinsippet må forstås som en presisering av påbudet i Grunnloven § 95 om at staten skal sikre domstolenes og dommernes uavhengighet.
- Grunnlovsfeste at domstolene skal administreres av en uavhengig domstolsadministrasjon.
- Sikre at domstolene og påtalemyndigheten opererer i et samkjørt og optimalisert saksbehandlingssystem
- Beholde domstolsreformen i sin helhet

Meddommerordningen

Den norske meddommermodellen skal sikre at borgerne dømmes av sine likemenn. Slik ordningen er lagt opp i dag, er det likevel slik at de som er meddommere ikke spiller samfunnet for øvrig. Meddommere er ifølge en undersøkelse i gjennomsnitt 9 år eldre enn befolkningen ellers og tjener 200.000 kroner i året over gjennomsnittet. Høyres Studenter mener dette er uheldig, og at ordningen må gjennom en større endring for å sikre at en dømmes av sine likemenn. I likhet med Advokatforeningen, mener Høyres studenter at dette kan gjøres gjennom å innføre en trekningsordning, der alle

medlemmer av Folkeregisteret over 18 år inngår. Likevel erkjenner Høyres Studenter at ikke alle vil være egnet til å tjene som meddommer, og vi ønsker derfor også å etablere en silingsordning som unntar uegnede personer fra meddommerplikten. Eksempler på uegnede grupper kan være sterkt funksjonshemmede personer, personer som soner dom for alvorlig kriminalitet, og personer med juridisk utdanning.

Høyres Studenter vil:

- Innføre en meddommerplikt hvor meddommere trekkes tilfeldig fra Folkeregisteret og etablere en silingsordning som sikrer at personer som blir trukket til å tjene som meddommere er egnet til det.

Bruk av dommerfullmektiger

Ifølge Domstolskommisjonen utgjør dommerfullmektiger omtrent halvparten av fagdommere som dømmer i tingretten i løpet av et år. Dommerfullmektigordningen fungerer til dels som et rekrutteringsverktøy inn til faste dommerstillinger, og til dels som en ordning for å redusere saksbelastningen på tingrettsdommere og følgelig redusere behandlingstiden for saker som går for tingrettene. Selv om dommerfullmektiger utgjør et nødvendig bidrag i tingrettene, er det betenkelig at de brukes i så utstrakt grad som de gjør i dag.

Formålet med dommerfullmektigstillingene har historisk vært å utdanne fremtidige fagdommere og avlaste sorenskriveren. Dette kommer til uttrykk gjennom domstolloven § 55 g og statsansatteloven § 9. Utviklingen de siste årene har medført en økning i saker som går for domstolene, og dommerfullmektigordningen har følgelig utviklet seg bort fra utgangspunktet om at hovedformålet skal være å utdanne dommere.

Dommerfullmektigens uavhengighet kan også trekkes i tvil fordi dommerfullmektigens ansettelsesforhold i stor grad er overlatt til domstollederens skjønn.

Domstolskommisjonen vurderte dommerfullmektigenes rolle i NOU 2020:11. Der gikk mindretallet inn for å avvikle ordningen, og erstatte dommerfullmektigenes med en ordning med utredere og flere faste dommere i tingrettene. Flertallet viste til at dommerfullmektigordningen er viktig både for rekruttering, effektiv saksavvikling og vitalisering av domstolene og gikk derfor inn for å videreføre ordningen med nærmere angitte innstramminger og justeringer. Domstolsadministrasjonen fulgte dette opp ved å sette ned en arbeidsgruppe, som i 2023 leverte sine anbefalinger til revidering av dommerfullmektigordningen. Høyres Studenter mener at en ved å gjennomføre flere av disse anbefalingene vil kunne bøte på svakhetene ved dagens ordning og

Høyres Studenter vil:

- Avvikle særordningen med “dommerfullmektig I”-stillinger i Oslo tingrett slik at dommerfullmektigordningen er lik over hele landet, med en funksjonsperiode på tre år uten muligheter for forlengelse.
- Fjerne adgangen til at dommerfullmektiger kan konstitueres som domstolledere.
- At andelen dommerfullmektiger settes til maksimalt 25 % i rettskretsen samt at et rettssted må ha minst to fast ansatte fagdommere før en dommerfullmektig kan arbeide fast ved rettsstedet.
- Fastsette klare kvalifikasjonskrav for dommerfullmektiger og legge kompetansen til å ansette dommerfullmektiger til et ansettelsesorgan, istedenfor at domstolleder har dette ansvaret.
- Følge opp Domstoladministrasjonens anbefalinger om hvilke sakstyper som ikke skal tilfalle dommerfullmektiger i rapportens kapittel 9.
- Styrke opplæringselementet i dommerfullmektigordningen.

Modernisering av domstolene

Et helt sentralt prinsipp i norsk sivil- og straffeprosess er prinsippet om muntlighet. Dette skal sikre at rettsbehandling er tilgjengelig, at partene har anledning til kontradiksjon og at prosessen er etterprøvable. Derimot har samfunnet utviklet seg, slik at muntlighetsprinsippet noen ganger skaper større utfordringer enn det løser. Med digitaliseringen har domstolenes, rettshjelperes og partenes tilgang til dokumenter blitt langt enklere. Opplesing av lange dokumenter er ofte ressurskrevende, og unødvendig, all den tid alle parter har tilgang til disse dokumentene. Der det anses som hensiktsmessig, kostnadsbesparende, og ikke til hinder for rettferdig rettergang, ønsker Høyres Studenter å tillate fravikelse for muntlighetsprinsippet.

Derimot bør dette aldri skje i de tilfeller der forklaringer endrer seg. Et samlet juridisk miljø har stilt seg kritisk til praksisen med å benytte opptak av vitne- og partsforklaringer fra tingretten når ankeforhandlingen foregår for lagmannsretten. Høyres Studenter vil sikre at alle rettsavgjørelser tas på et så godt opplyst grunnlag som mulig, og vil derfor som hovedregel ikke tillate slik bruk av opptak fra hovedforhandling i tingretten.

- I større grad åpne for at dommere av hensyn til sakens fremgang og tidsbesparende hensyn tillater fravikelse fra muntlighetsprinsippet, forutsatt at grunnleggende krav til rettferdig rettergang ivaretas og at det ikke medfører høyere kostnader.
- Som hovedregel ikke tillate bruk av opptak av forklaringer under hovedforhandling i tingretten som bevis under ankeforhandling i lagmannsretten. Dersom det likevel

tillates, må det være anledning til å gjennomføre supplerende avhør gjennom direkte bevisføring for lagmannsretten.

- Ha flere hurtigspor for bestemte sakstyper for å avvikle sakene raskere.
- Investere i teknologi som gjør det mulig å oversette kontinuerlig i saksbehandlingen

Rettsikkerhet i Barnevernet

Barnevernsloven åpner for svært inngripende tvangstiltak. Dette stiller store krav til rettssikkerheten og beslutninger som skal ivareta rettighetene til både barn og foreldre. Imidlertid er det få føringer i lovverket for hvordan dette prinsippet skal vurderes i barnevernssaker. Dette kan føre til ulik behandling av barn og foreldre, samt dårlig kvalitet på beslutninger og tiltak. Den europeiske menneskerettsdomstolen har flere ganger kommet frem til at beslutninger ble tatt i norsk barnevern uten godt nok grunnlag. Det er derfor viktig å styrke rettssikkerheten ved å sikre at beslutningene er godt forankret i lovverket og forbedrer informasjonen til barn og foreldre i saker om rettigheter og klagemuligheter.

Barn og unge som ikke kan bo hjemme står overfor store rettssikkerhetsutfordringer, noe som understreker behovet for en uavhengig barnerepresentantordning (BRO) som utelukkende representerer barnets interesser i slike saker.

Frivillige plasseringer er tiltak der barn midlertidig bor utenfor hjemmet, ment som en løsning når barnevernstjenesten, foreldre og barn er enige om behovet. Imidlertid har NOU-utvalget vist bekymringer knyttet til om disse plasseringene brukes korrekt. Der av: om beslutningene er sikre nok, om samtykket er ekte, og om det er tilstrekkelig oppfølging etter plassering, dette påvirker rettssikkerheten for alle involverte parter.

I situasjoner hvor barn ikke kan gjenforenes med sine opprinnelige foreldre, men det er et behov eller ønske om å beholde juridiske bånd, oppstår det et behov for stabilitet, kontinuitet og forutsigbarhet i barnets oppvekst. Oppvekstadsoppsjon er ordningen der foreldreansvaret overføres fra de opprinnelige foreldrene til fosterforeldrene, og sikrer barnet en permanent omsorgsbasis, samtidig som noen juridiske bånd med de opprinnelige foreldrene bevares.

Høyre studenter vil:

- Innføre mer effektive og tilgjengelige klagemuligheter i enkeltsaker for barn og foreldre, inkludert strammere tidsfrister for behandling av klager på vedtak.
- At det lovfestes en plikt for barnevernstjenesten til å informere barn og foreldre om klagemuligheten, samt muligheten for overprøving hos statsforvalteren og nemnd.

- Sikre at foreldre er klar over sine rettigheter i en barnevernssak og har tilgang på advokat.
- Utrede og presisere formålet med frivilligplassering.
- Styrke foreldrenes rettigheter, ved å sikre en bedre oppfølging av foreldrene i saker som gjelder overtakelse av omsorg.
- Se på muligheten for en egen barnerepresentant (BRO) for barn som må flyttes ut av hjemmet.
- Se på oppvekstadsopsjon som en mulig ny ordning.
- Senke aldersgrense for partsrettigheter fra 15 til 12 år.
- At det legges til rette for økt skriftlighet i prosessen og konsentrert tidsbruk ved muntlig bevisførsel.
- Avskaffe mulighet for forenklet behandling i nemnd.
- Sikre større fagmiljøer i barnevernet.

Kriminalomsorgen

Kvinnelige innsatte kan ha unike utfordringer knyttet til helse, omsorgsbehov og tidligere traumer som krever en annen tilnærming til kvinnelige innsatte og andre forhold i kvinnefengsel. Arbeidet for bedre soningsforhold for kvinnelige innsatte, med fokus på helse og trygghet, er avgjørende for å møte de spesifikke behovene disse innsatte har.

Unge lovbrytere som soner i fengsel, bør ikke behandles som godt voksne innsatte. Det er dokumentert at ungdom og unge voksne som ikke er ferdig utviklet har behov for tilpassede forhold. Når staten frihetsberøver unge personer, er det viktig å ivareta disse med hensyn til god rehabilitering. Å holde unge innsatte adskilt fra eldre innsatte frem til fylte 21 år kan også være en effektiv måte å forebygge rekruttering til kriminelle miljøer og sikre at soningsforholdene ikke blir for belastende for unge innsatte. Ved å gi dem separate soningsforhold, kan man bedre tilrettelegge for utdanning, rehabilitering og sosial støtte som bidrar til å få de ut av det kriminelle spor.

Høyres Studenter vil også åpne for å benytte fengselkapasitet i andre land. Dette kan være et ressursbesparende tiltak, og forusatt at vi kan sikre at de innsattes rettigheter ivaretas, ser ikke Høyres Studenter at dette er problematisk. Soning i utlandet er aktuelt der fengselkapasiteten i Norge er overbelastet og der andre europeiske land har kapasitet til å ta imot norske innsatte. Ved å åpne for internasjonalt samarbeid om soning, kan man potensielt bedre rehabiliteringsmulighetene og redusere overbelastningen i fengsler.

Høyres Studenter vil:

- Arbeide for bedre soningsforhold for kvinnelige innsatte, med særlig fokus på helse og trygghet.
- Tilstrebe at unge innsatte holdes adskilt fra eldre innsatte frem til fylte 21 år, for å forebygge videre rekruttering til nye kriminelle miljøer og at soningsforholdene ikke blir for belastende.
- Åpne for å benytte fengselskapasitet i andre land der det er ressursbesparende, det er mulig å sikre at den innsattes rettigheter er ivaretatt og det eller anses som hensiktsmessig.
- Sørge for at innsatte får tilstrekkelig med samvær med sine barn.

Kapittel 6: Beredskap

Høyres Studenter mener at innbyggernes trygghet er statens viktigste oppgave. Sivil beredskap er derfor vesentlig i et velfungerende samfunn. Det handler om å være forberedt på uforutsette hendelser og å kunne håndtere dem effektivt når de oppstår. At sivilbefolkningen kan føle seg trygg på at samfunnet som helhet har tilstrekkelige ressurser og rutiner på plass om naturkatastrofer, terrorangrep, krigssituasjoner, cyberangrep eller andre uønskede hendelser skulle oppstå.

Vi ser dessverre at naturkatastrofer vil forekomme hyppigere enn før, at den sikkerhetspolitiske situasjonen kraftig er forverret og at vår digitale infrastruktur er svært sårbar. Trusselbildet er mer sammensatt enn før, og det tradisjonelle skillet mellom krig, fred og krise er stadig mer uklart. Høyres Studenter mener at sivilsamfunnet; offentlige myndigheter, bedrifter og privatpersoner, er nødt til å ta beredskapsutfordringene på større alvor enn idag. Vi må slutte å jobbe med beredskap sektorvis og delt, og begynne å jobbe tverrsektorielt og helt. Utfordringene er rett og slett for store, og Norge for lite, til at vi kan dele opp beredskapsressursene for mye. Vi trenger sterke kompetansemiljøer og innsatsgrupper som kan bistå når hendelser har forekommet.

Vår felles beredskap er av både militær og sivil karakter. Dette programmet er avgrenset til den sivile beredskapen. Totalforsvaret av Norge omfatter imidlertid både det militære forsvaret og den sivile beredskapen. Disse må bli bedre integrert enn i dag.

Høyres Studenter legger til grunn at alvorlig krise og krig er sannsynlige scenarier. Derfor må sikkerhetspolitiske hensyn og beredskap vektlegges på alle samfunnsområder.

Naturkatastrofer

Naturkatastrofer utgjør en trussel mot samfunn over hele verden, og Norge er intet unntak. Fra stormer og oversvømmelse til ekstreme hendelser som skogbrann og skred, kan naturkreftene forårsake alvorlig skade på mennesker, eiendom og miljø.

Klimaendringene gjør også at vi går en fremtid i møte der ekstremvær og naturkatastrofer vil kunne oppstå hyppigere. Det gjør at våre naturgitte forutsetninger også bør vurderes i beredskapsarbeidet lokalt og nasjonalt.

Norge er rikt på natur, har et kupert og krevende terreng, og har i tillegg viktige primærnæringer som må sikres. Høyres Studenter mener at beredskapen for naturkatastrofer må økes i takt med forhøyet risiko.

Høyres Studenter vil:

- Sikre norsk deltakelse i internasjonale beredskapssamarbeid, for eksempel EUs samarbeid om skogbrannberedskap.
- Ta høyde for geologiske forandringer, flom- og skredfare i by- og distriktsutviklingen.
- Beskytte viktig kystnær infrastruktur mot havstigning.
- Ha effektive verktøy for å sikre nødforsyning av vann, strømtilførsel og telekommunikasjon ved naturkatastrofer.
- Ta i bruk sensorteknologi og kunstig intelligens i varslingsystemene for naturkatastrofer.
- Sikre god nok beredskap mot Naturkatastrofer i all ny vegbygging i landet. Klima risiko skal bli vurdert i nye vegprosjekter.

Cybersikkerhet

Vi må anerkjenne den økende betydningen av cybersikkerhet i dagens digitale samfunn. Et lite, gjennomdigitalisert land som Norge er svært utsatt ved store cyberangrep. Derfor må vi styrke vår nasjonale beskyttelse. Dette inkluderer å samordne og sentralisere sivile ressurser innen cybersikkerhet under Nasjonal sikkerhetsmyndighet for å skape et sentralt og robust kompetansemiljø. I tillegg må man ta alle gode krefter i bruk ved angrep, og Høyres Studenter mener derfor myndighetene må kartlegge private virksomheter og kompetansemiljøer som kan inngå i beredskapssamarbeid med myndighetene og bistå ved angrep.

Høyres Studenter vil også øke bevisstheten om cybersikkerhet gjennom utdanning, opplæring og informasjonskampanjer rettet mot både offentlige og private aktører. Det er

samtidig helt nødvendig å opprettholde kontanter som lovlig betalingsmiddel i Norge av beredskapshensyn, og Høyres Studenter legger til grunn at Norges Banks anbefaling om dette følges. I tillegg mener Høyres Studenter at vi må fortsette investeringene i romdomenet og satellittoppskytningskapasiteten på Andøya Space.

Høyres Studenter vil:

- Samordne større deler av innenlands, sivilt arbeid med cybersikkerhet i et sentralt kompetansemiljø i Nasjonal sikkerhetsmyndighet.
- Kartlegge private virksomheter og kompetansemiljø og la disse inngå i et beredskapssamarbeid med myndighetene for å bistå ved store cyberangrep.
- Øke bevisstheten om cybersikkerhet og rutiner ved angrep i utdanningen, opplæring og informasjonskampanjer rettet mot både offentlige og private aktører.
- Fortsette å ha kontanter som lovlig betalingsmåte i Norge, av beredskapshensyn.
- Fortsette satsingen på romdomenet og satellittoppskytningskapasiteten på Andøya Space.

Etterretning og kontraetterretning

Kriminalitets- og sikkerhetssituasjonen blir stadig mer grenseløs, og pålitelig informasjon om situasjonen på tvers av landegrenser er derfor viktig. Høyres Studenter mener vi må styrke myndighetenes etterretning og kontraetterretning for å sikre rikets sikkerhet og trygghet. Dette innebærer å fremme økt informasjonsutveksling mellom Etterretningstjenesten, Politiets Sikkerhetstjeneste (PST) og andre relevante instanser, samtidig som det sikres en klar og streng skillelinje mellom militære og sivile etterretningsaktiviteter. Videre er det nødvendig å intensivere kontraetterretningstiltak og overvåkning av utenlandske myndighetspersoner i Norge, samt senke terskelen for å erklære slike personer som uønsket. Vi kan ikke ha "diplomater" som i realiteten bedriver ulovlig spionasje i Norge.

For å styrke grensesikkerheten, vil Høyres Studenter forsterke Politiets og Tolletatens overvåkning langs grensene, spesielt i nordområdene, og gi Kystvakten utvidede fullmakter til å kontrollere utenlandske fartøy.

Våre digitale hjelpemidler og tjenester blir en stadig større del av hverdagen vår - og samtidig stadig viktigere for fremmede makter. Informasjonen som samles inn fra et stort antall innbyggere kan i sum utgjøre en trussel mot rikets sikkerhet, om den brukes av stater med uredelige hensikter. Derfor mener Høyres Studenter at vi bør forby digitale

medier som kan være under kontroll av regimer som utgjør en trussel mot norske borgere og rikets sikkerhet.

Disse tiltakene er nødvendige for å opprettholde og styrke Norges sikkerhet i møte med dagens komplekse trusselbilde.

Høyres Studenter vil:

- At Etterretningstjenesten og PST i større grad utveksler informasjon om nærstående hendelser, samtidig som det skal opprettholdes et stramt skille mellom det militære og sivile etterretningsarbeidet.
- Styrke kontraetterretningstiltak og overvåkning av utenlandske myndighetspersoner stasjonert i Norge.
- Senke terskelen for å erklære utenlandsk personell uønsket i Norge.
- Forsterke Politiets og Tolletatens grenseovervåkning, spesielt i Nord.
- Gi Kystvakten videre hjemler til å kontrollere utenlandske fartøy.
- At russiske fartøy bør nektes anløp til alle norske havner, med unntak trålere som bedriver fiske i Norske EEZ, som skal inn til kontrollering av fangst. Dette bør være praksis så lenge Russland representerer en trussel for rikets sikkerhet.
- Forby digitale medier som kan kontrolleres av myndigheter som representerer en trussel mot norske innbyggeres og rikets samlede sikkerhet

Terror

Høyres Studenter mener at innsatsen mot terror og radikaliserings må forsterkes, både det forebyggende og skadebegrensende arbeidet. Vi må styrke samfunnets samlede motstandskraft mot radikaliserings og terrorisme. Dette inkluderer å understreke og forsterke opplysningsplikten til ulike yrkesgrupper som lærere og helsepersonell, slik at mistanke om radikaliserings eller terrorfare kan rapporteres uavhengig av taushetsplikt. Videre må vi fortsette med forebyggende tiltak, som opplysningskampanjer og dialog med sårbare grupper, for å motvirke radikaliserings og hindre rekruttering til ekstreme miljøer. Høyres Studenter ser også viktigheten av internasjonalt samarbeid i kampen mot terrorisme, og vil derfor samarbeide med internasjonale partnere for å utveksle informasjon og erfaringer.

Når terrorangrep først er tilfellet, eller holder på å forekomme, må terskelen for at politiet ber om bistand fra Forsvaret og andre institusjoner være svært lav. Dette for at samfunnet kan respondere raskt og effektivt på trusler mot vår felles sikkerhet. Våre samlede ressurser må settes inn, uavhengig av hvilken del av statsapparatet de representerer.

Høyres Studenter vil:

- Understreke og forsterke opplysningsplikten til lærere, helsepersonell og andre som har mistanke om radikalisering eller fare for terror, uavhengig av taushetsplikt.
- Styrke samfunnets motstandskraft mot radikalisering gjennom forebyggende tiltak, inkludert opplysningskampanjer og dialog med sårbare grupper.
- Samarbeide med internasjonale partnere for å utveksle informasjon og erfaringer i kampen mot terrorisme.
- At det ved terror eller mistanke om terror skal være lavere terskel for Politiet å sende bistandsanmodning til Forsvaret.

Kritisk infrastruktur og industri

Høyres Studenter mener vi må styrke Norges beredskap og sikkerhet knyttet til kritisk infrastruktur og industri. For å oppnå dette, må vi blant annet intensivere beredskapsøvelser som fokuserer spesifikt på sikkerheten og robustheten til kritiske infrastrukturanlegg. Nord Stream-sabotasjen i 2022 understreker behovet for å implementere effektive rutiner og avtaler for overvåkning av offshore infrastruktur, og forsterke tilsynet med sikkerhets- og beredskapsrutiner ved disse anleggene. Høyres Studenter understreker samtidig viktigheten av å beholde statlig kontroll og eierandeler i norsk våpenindustri av sikkerhetspolitiske hensyn. Det er av samme grunn nødvendig med klare retningslinjer som kun tillater norsk og alliert eierskap til norske naturressurser, strategisk viktig eiendom og infrastruktur.

Næringslivet er viktig i krisesituasjoner, og Høyres Studenter mener det er nødvendig for totalforsvaret og vår totale beredskap at det inngås flere avtaler om offentlig-privat samarbeid i krisesituasjoner. Dette for å styrke responsen og ha klare rutiner for håndteringen av potensielle trusler mot kritisk infrastruktur og industri.

Høyres Studenter vil:

- Intensivere beredskapsøving på og ved kritisk infrastruktur
- Implementere effektive rutiner og avtaler for overvåkning av offshore infrastruktur
- Forsterke tilsyn med sikkerhets- og beredskapsrutiner ved kritisk infrastruktur.
- Beholde statlig kontroll og eierandeler i norsk våpenindustri.
- Av sikkerhetspolitiske hensyn som klar hovedregel kun tillate norsk og alliert eierskap til norske naturressurser, strategisk viktig eiendom og infrastruktur.
- Inngå flere avtaler om offentlig-privat samarbeid i krisesituasjoner.

Forsyningssikkerhet

I en stadig mer usikker verden er det nødvendig å ta grep for å sikre en robust og bærekraftig forsyning av energi og andre varer og ressurser. Dette kan oppnås gjennom diversifisering og desentralisering av energikilder, noe som vil redusere sårbarheten vår. Samtidig bør vi intensivere samarbeidet med andre nasjoner, styrke internasjonale avtaler og delta i prosjekter som sikrer stabile energiforsyninger. Et annet viktig tiltak er å fylle opp beredskapslagrene våre så snart som mulig, slik at vi er rustet til å håndtere fremtidige utfordringer uten å oppleve unødvendige forstyrrelser i forsyningen.

Høyres Studenter vil:

- At Norge bør ha som mål å ha diversifisere og desentralisere energikilder og forsyningsbehov for å redusere sårbarhet.
- Styrke samarbeidet med andre land for å sikre stabile energiforsyninger gjennom internasjonale avtaler og prosjekter.
- At beredskapslagre i Norge bør snarest fylles opp etter tømning.

Pandemiberedskap

Koronapandemien har tydeliggjort ulikhetene mellom land og verdensdeler, spesielt når det gjelder vaksinefordeling. Mens rikere land har sikret seg, stod mange mindre privilegerte land uten tilstrekkelig tilgang til livsviktige vaksiner. Dette ikke bare forsterker de allerede eksisterende utfordringene i disse landene, men det utgjør også en trussel mot global pandemiberedskap da ulik vaksinetilgang kan føre til mutasjoner og svekke vaksiners effektivitet. En mer rettferdig vaksinefordeling er derfor avgjørende både moralsk og for å styrke verdenssamfunnets pandemisikkerhet.

Høyres Studenter vil:

- Lage et system for en bedre og mer rettferdig fordeling av pandemivaksiner gjennom Verdens helseorganisasjon, samtidig som nasjonene skal kunne ta et særlig ansvar for egne innbyggere.
- Ta initiativ til et forsterket, internasjonalt system for finansiering av vaksineutvikling og -produksjonskapasiteter. Den internasjonale legemiddelnæringen bør også være involvert.
- Finne en ordning som beskytter patentene til legemiddelfirmaene, samtidig som de kan gjøres mer tilgjengelige og billigere i akutte situasjoner.
- Sørge for at eventuelle overskudd av vaksiner blir fordelt ut.

Sivil beskyttelse

Under den kalde krigen bygget vi opp viktig infrastruktur for å ivareta befolkningen ved krig; tilfluktsrommene rundt omkring i landet. Både private og offentlige aktører ble pålagt å bygge tilfluktsrom for å beskytte befolkningen om det ble krevet. Ifølge Sivilforsvaret er det om lag 20 000 tilfluktsrom med plass til 2,5 millioner mennesker i Norge i dag. Siden 1998 er det ikke bygget et eneste nytt tilfluktsrom, og Sivilforsvarets siste tall fra 2013 viste at 4 av 10 tilfluktsrom hadde vedlikeholdsbehov. Krigen i Ukraina har vist i største alvor at tilfluktsrom fremdeles har livets rett i en moderne krig. Høyres Studenter mener vi må ta dette på alvor og prioritere tilfluktsrom på nytt.

I tillegg er det behov for at større deler av befolkningen har grunnleggende beredskapskompetanse. Det er viktig i en krise- og krigssituasjon. Derfor er det nødvendig at flere får opplæring og kursing i sivil beredskap fra Sivilforsvaret. Høyres Studenter er også åpne for en alternativ plikttjeneste for unge som ikke skal avtjene førstegangstjeneste.

Høyres Studenter vil:

- Gi Sivilforsvaret ressurser til å kalle inn langt flere innbyggere til tjeneste og opplæring.
- Gjennomføre opplæring i sivil beredskap som obligatorisk kurs i avslutningen av videregående utdanning.
- Utrede en plikttjeneste for unge som ikke skal avtjene førstegangstjeneste som vernepliktige, der de får opplæring i samfunnskritiske oppgaver.
- Gjeninnføre krav om tilfluktsrom i større utbyggingsprosjekter i Norge.
- At kontroll av vedlikehold på eksisterende tilfluktsrom kraftig innskjerpes.
- At myndighetene i større grad ilegger sanksjoner ved brudd på vedlikeholdsplikten i Sivilbeskyttelsesloven.

Sivil orden

Den siste tiden har grupper som Extinction Rebellion og andre medvirket til betydelig sivil ulydighet og satt trafikanter og andre i fare. Høyres Studenter mener at disse organisasjonene i større grad må sanksjoneres for medvirkningen til slike lovbrudd.

I krisesituasjoner har Regjeringen i dag ikke rett til å bruke militær makt mot innbyggerne uten etter lov, med mindre "en forsamling forstyrrer den offentlige ro og ikke øyeblikkelig oppløses etter at de lovbestemmelser som angår opprør, tre ganger høyt og tydelig er opplest for forsamlingen av den sivile øvrighet", slik Grunnloven formulerer det.

Lovteksten må etter Høyres Studenter syn oppdateres for å være anvendelig i en reell situasjon.

Høyres Studenter vil:

- Forenkle og modernisere Grunnlovens bestemmelse om regjeringens mulighet til å bruke militærmakt i sivile kriser.
- I større grad bruke muligheten til å ilegge bøter til personer og organisasjoner som deltar i eller medvirker til sivil ulydighet.

Høyres Studenter
Stortingsgata 20, 0161 Oslo

info@hoyrestudent.no
+47 22 82 90 90

